

Novel·la històrica

Temps de pistoles

■ Joan Josep Isern

Amb una bibliografia que depassa la quarantena de títols entre narrativa, novel·la, poesia, viatges, periodisme, biografia i guions, Rafael Vallbona (Barcelona, 1960) és un escriptor segur que potser encara no ens ha ofert el llibre memorable que a mi m'agradaria llegir-li però que va bastint una notable carrera amb solvència i sense sotrats.

Paral·lelament, la nòmina de premis literaris que ha guanyat del 1978 fins ara mateix és àmplia i confirma el que deia més amunt sobre la seva dimensió d'escriptor competent i sempre interessant de seguir. A finals de l'any passat, el palmarès de Rafael Vallbona s'enriquia amb un premi de prestigi: el Nèstor Luján de novel·la històrica. L'obra guanyadora es diu *Forasters* i és un passeig summament documentat per alguns dels conflictes que al segle passat varen sacsejar el continent europeu.

Més concretament, l'acció de *Forasters* arrenca amb els primers conflictes entre la CNT, el Sindicat Lliure i la patronal catalana. Una patronal enriquida pels tractes comercials amb els països combatents de la Gran Guerra en una Barcelona que acollia el major nombre d'espies i confidents per metre quadrat d'ambdós bàndols. La segona part del llibre se situa en territori francès durant els anys de la Guerra Civil i

JOSEP LOSADA

Rafael Vallbona presenta la novel·la guanyadora del Nèstor Luján

s'allarga fins a l'ocupació de França per part dels alemanys el 1943.

Al costat de les descripcions històriques d'aquests períodes, descrites amb gran vigor i magníficament documentades, Vallbona va situant les peripècies dels seus protagonistes: Josep Milà, treballador de La Canadencs mort a trets pels pistolers; el seu fill Llibert, mort en terra francesa durant l'ocupació alemanya, i la seva néta Àfrica, a qui trobarem

en el darrer capítol, situat a París l'any 2006. Una cloenda que, per cert, no posaria en la banda del més destacable del llibre.

El maridatge entre la gran història i les vicissituds concretes dels petits protagonistes fan de *Forasters* una novel·la de gent desplaçada pels vents de l'atzar. Una recomanable novel·la sobre víctimes i botxins en aquells temps tèrbols, quan mataben pels carrers.*

Forasters

Rafael Vallbona
Columna
Barcelona, 2007
Preu: 21 euros
Pàgines: 228

■ Una novel·la recomanable que ens porta a la Barcelona del 1915 i acaba a la Cerdanya dels anys quaranta

1 2 3 4 5

Assaig

Poesia, art de fronteres

■ Sam Abrams

Per sort nostra, els professors i crítics Jordi Julià i Pere Ballart no paren d'enriquir el sistema literari amb projectes originals i valuosos. Aquesta vegada, a *Arts de poeta* han volgut reprendre i explorar el fructífer tema clàssic de les relacions que la poesia manté amb les altres arts, però des d'una perspectiva actual. Per dur a terme l'explicitació d'aquesta extraordinària xarxa de complicitats i contagis entre la poesia i les altres arts, Julià i Ballart van muntar un cicle de conferències amb debat amb intervencions de vuit poetes contemporanis en exercici, les obres dels quals s'han caracteritzat per tenir un compromís o un lligam profund amb una de les altres arts.

La nòmina de poetes és atractiva: David Jou (cinema), Joan Elies Adell (l'hipertext i la literatura electrònica), Narcís Comadira, Antoni Marí i Àlex Susanna (aspectes diferents dels vincles amb la pintura), Joan Margarit (arquitectura) i Magí Suñer (fotografia).

El resultat és un llibre ben suggerent, que planteja un ampli ventall de temes essencials que mereixen

reflexió, com ara els clàssics i els mites de la modernitat que procedeixen del món del cinema; els canvis en el concepte de lectura i escriptura que han provocat l'hipertext i la literatura electrònica; l'art com a font de coneixement, ordre, democràcia; la recerca moderna de l'art total; les diferències entre la figuració plàstica i la poètica; la música com a vertebrador de la memòria; la divergència entre pretext artístic i text literari...

El llibre demostra clarament que la poesia és una eina d'una gran potència intel·lectual que és sensible i receptiva davant la infinitat d'estímul que rep del seu entorn en el món d'avui. Només hem de lamentar que algunes de les conferències no estan a l'altura de l'ocasió i resulten un pèl previsibles, a vegades els debats són insuficients i algunes de les presentacions que encapçalen els textos dels conferencians són excessivament hiperbòliques. Un llibre arriscat, però encertat.*

Arts de poeta. Poesia i relacions interartístiques

Leonard Muntaner
Palma, 2007.
Preu: 20 euros
Pàgines: 223

1 2 3 4 5

Infantil

Les galetes del Saló de Te Continental

Josep M. Fonalleras
Il·lustr.: Leonard Beard
Col·lecció 'El Vaixell de Vapor'
Cruïlla, Barcelona, 2007
Preu: 6,70 euros
Pàgines: 64

1 2 3 4 5

Galetes de lletres per parlar dels records de la guerra

■ Andreu Sotorra

La fotografia a la qual fa referència Josep M. Fonalleras (Girona, 1959) en el seu últim llibre, premi El Vaixell de Vapor 2007, és una de les més conegudes del pioner en fotorperiodisme català Agustí Centelles. Unes criatures juguen a afusellar amb escopetes de fusta en plena Guerra Civil. Es va exposar, amb altres de l'època, al Palau de la Virreina. I és a partir d'aquesta visita que l'autor crea una mirada cap a la memòria històrica a través d'un avi i la seva néta.

Desvelem una part del secret: l'avi es reconeix en aquella foto. És

un dels petits que afusellen de mentida els condemnats de ficció. La història hauria pogut desviar-se senzillament cap al record. Però -i aquesta és la guspira que fa atractiu el relat- utilitza l'anada de l'avi i la néta a un cafè, on serveixen unes galetes que porten gravada una lletra majúscula. Cada lletra incita l'avi a explicar a la néta un episodi de la Guerra Civil.

Burxar sentiments

Seria massa senzill, però, si l'autor es limités a aquesta narració. Per això, hi ha una entrada (els escacs) i una sortida (el destí inexorable) que creen els ingredients de sorpresa o

de burxada als sentiments del lector. El relat, breu i rodó, no té fissures. Només s'escapa una mica pel cantó de la ficció quan la petita és capaç de reunir la majoria de supervivents d'aquella fotografia en una mena de berenar homenatge al seu avi.

És cert que Internet, a vegades, fa miracles, però la localització a Mèxic d'un dels avis de la fotografia, ara ja mort, simplement amb la recerca del seu nom entre una desena, valora el paper actual de la xarxa molt per damunt del que acostuma a oferir.

Esclar que la literatura necessita aquestes escapades i sovint la ficció s'anticipa al futur. Aquí, l'avançatge que tenen els protagonistes és que piquen galetes que tenen pintada de ser no només portadores de lletres i de memòria sinó de dolçor i d'amistat.*